

Nagy érdeklődésre tartó színfoltja volt a rendezvénynek az a kiállítás, amelyet a szegedi Dózsa György iskola tanulóinak „szabadidős munkáiból” állított össze és mutatott be Avramov Illésné.

A tanácskozás dr. Siposné dr. Kedves Éva: A pedagógusok szerepe a nevelési tényezők koordinálásában című záróelőadásával ért véget.

Dr. Veszprémi László Az iskola és a család a tehetséggondozásért című témában tartott előadást. A tehetség fogalmának több oldalú felvetése után bemutatta, milyen óriási jelentősége van – a társadalom és az egyén szempontjából egyaránt – a képességek differenciált fejlesztésének, a különböző tehetségek kibontakoztatásának. Hangsúlyozta annak a fontosságát, hogy mennyire középponti feladatunk a változatos, sok dimenziójú tehetségen belől egy adott személy legtovábbra hivatott képességének felismerése, illetve annak kibontakoztatása, a megfelelő feltételek biztosítása.

RÉTHÁTI ISTVÁNNÉ
Budapest

Képességek, tehetségek

A hatvanas évek óta a pedagógiai érdeklődés egyre inkább a gyermekek egyéni különbségei felé irányult. 1972-ben az MSZMP közoktatáspolitikai határozata egyik kiemelt feladatként jelölte meg a képességek fejlesztését, a tehetségek gondozását, s ezek érdekében a differenciált oktatást. Érthető, hogy ettől kezdve egyre gyakrabban jelennek meg a pedagógiai szaksajtóban is olyan tanulmányok, cikkek, amelyek ezt a kérdést állítják középpontjukba. 1980-ban a minisztérium ennek a témának meg tárgyalását tette kötelezővé a tavaszi nevelési értekezleteken.

A *Pedagógiai Szemlében* öt év alatt (1977–1982) öt közlemény jelent meg a témával kapcsolatban. *Báthory Zoltán* A verbális képesség néhány tantervi-tantárgyi összefüggését vizsgálja (1977:9), *Gosztonyi Jánosné* sűrolja a témát A korrepetálás-személyiségfejlesztés c. írásában (1978:6). *Csöregb Éva* A vizuális képességek fejlesztéséről ír (1979:6), *Papp István* pedig A vitakészség fejlesztése a tanítási órán c. tanulmányában érinti a téma egyik didaktikai részterületét. Átfogóan egyetlen tanulmány elemzi a problémát: *Lénárd Ferenc: Képességfejlesztés és tehetséggondozás az általános iskolában* (1981:3). A szerző az általános iskola alapfeladatának tekinti, hogy közepes vagy magasabb szinten kibontakoztassa a tanulóknak az alapképességeket. Hangsúlyozza, hogy a tehetség meghatározott képességek magasabb fokát igényli. Lényeges tulajdonságok kibontására van szükség. Ilyenek: a belső motiváció, az érdeklődés, önértékelés, a munka szenvedélyes igénylése.

A *Budapesti Nevelőben* 1 interjú szerepel ebben az időszakban a nevelőtestületi értekezlet előkészítéseként (1980:4). A fővárosi vezetőképző tanfolyam hallgatói számolnak be gyakorlati tapasztalataikról. (A képesség és a tehetség felismeréséről, kifejllesztéséről.)

A *Módszertani Közleményekben* 1977–1982 között 7 hosszabb tanulmány foglalkozott a képességek, a tehetség kibontakoztatásával. A tehetségek kibontakoztatása címmel (1977:3). *Dr. Kerékgyártó Imre* a tehetség és a képesség fogalmának meghatározásából, elkülönítéséből indul ki. Hangsúlyozza, hogy a tehetség a személyiség minőségi mutatóival szoros kapcsolatban áll, jóra, rosszra is felhasználható. Különbséget kell tenni ügyeskedők látszatteremtése és valódi tehetségek között. A pedagógusok fontos feladata, hogy a tehetség létét, fejlődési irányát időben felismerjék. Egy másik írásában hangsúlyozza a szerző (A nevelés eszköze és eredménye: a fegyelem, 1978:2), hogy az önuralom képességének kibontakoztatása általános szükséglet. Több írásában is foglalkozik a szociális, kapcsolatteremtő képességek kialakításának rendkívüli jelentőségével (1977:1). *Tarján László* Az olvasási készség fejlesztése az ált.

isk. felső tagozatán (1977:1) c. munkájában igen fontos kérdéseket vet fel. *Dr. Berenteiné dr. Juttkai Judit* A tehetségről (1978:4) szólva a közösségek hatásának jelentőségét hangsúlyozza. Rámutat a tehetségek fejlesztésének gátló tényezőire, valamint a család jelentős szerepére. *Dr. Szirmai Endre* Kreativitás az anyanyelvi nevelésben címmel (1978:5) készségfejlesztő eljárásokat közöl az 1. és a 2. o. gyakorlatából. *Dr. Lénárd Ferenc* A képességek fejlesztése a tanítási órán c. tanulmányában (1979:2, 3, 4) részletesen elemzi a problémamegoldó gondolkodás fejlesztésének tanórai lehetőségeit. Hangsúlyozza a tanulók kérdéskultúrájának fejlesztését. A képességek fejlesztésében a megismerő-cselekvő tevékenységnek tulajdonítja a legjelentősebb szerepet.

A *Tanító* hét közleménnyel gazdagította a kérdés szakirodalmát. *Dr. Kozéki Béla* A kreativitás alakulása és alakítása (1977:2) címmel vizsgálja az iskolai és a családi nevelés lehetőségeit, az eredményességet befolyásoló légkör szerepét. *Kozma Katalin* A képességfejlesztés pszichológiai alapjait fogja össze (1977:9, 10). Egy másik írásában a gondolkodásfejlesztés alapjait (1977:11, 12) taglalja, bennük a feladatmegoldások kiemelt szerepét. *Dr. Fábián Zoltán* A belső beszéd és az akarat nevelése (1977:9) c. írásában a két feladat összefüggéseit vizsgálja, s mindkettőhöz feltételnek tekinti az önálló tevékenységek gyakoroltatását és a demokratikus vezetést, légkört. *Csontos Jánosné* Képességfejlesztés tevékenységgel (1978:2) a kisegítő iskolák feladatait elemzi. *Dr. Bíró Katalin* Az erkölcsi tudatosság szerepe és fejlesztése (1978:9) a képességfejlesztés etikai oldalát érinti. *Csöregb Éva* A korrigáló-fejlesztő nevelőmunkáról (1979:11) c. írásában a kérdés másik oldalát: a korrekciót vizsgálja.

A *Köznevelés* 18 hosszabb cikket közöl a képességek, a tehetségek témájáról, a magas szám a lap hetilap jellegéből következik. A sort *Orosz Sándor* Tehetséggondozás (1977:42) c. írása nyitja meg. *Dr. Czeizel Endre* Humánogenetika és pedagógia (1978:24) néhány örökléstani kérdést vet fel, s reméli, hogy a genetika segítő-társat talál a pedagógiában. *Báthory Zoltán* Tehetségkutatás vagy tehetségnevelés (1978:25), *dr. Zibolen Endre* pedig Tehetségfejlesztés és iskolahálózat (1978:34) c. ír. Többen foglalkoznak egy-egy szaktárgy sajátos feladataival. *Tibor Klára* A rajz-tanítástól a látásnevelésig (1979:33), *Baksa Józsefné* A beszédkészség fejlesztése (1979:39), *Balogh Jenő* Rajztanítás-képességfejlesztés (1981:18) c. írása. *Gelléné Kálmánchey Márta* A kreativitás összefüggése az értelmi képességek és a társas magatartás néhány elemével (1980:22). Feladatok: a problémaérzékenység, problémamegoldási aktivitás, önuralom, önismeret, tűrőképesség, önállóság fejlesztése. *S. Gergencsik Eszter* A tanulói személyiség megismerése (1981:2) c. különböző tanulótípusokat mutat be. *Ujvári István* Tehetséggondozás a szakközépiskolában (1981:3) elhanyagolt területről szól. *Lénárd Ferenc* A képességek fejlesztése elvi megközelítésben (1981:6, 7) a képesség fogalmát veti fel, majd kiemelten taglalja a gondolkodási képességek fejlesztését. Az 1981:12. számban szerző. nélküli hivatalos *OPI-közlemény* jelent meg a nevelőtestületi értekezletnek előkészítésére. *Horváth Márton* interjúszerűen szólaltatja meg Keresztury Dezsőt, Béky Ernőt és T. Lovas Rózsát (1981:15). *Szekszárdi Ferencné* Az osztályfőnök szerepe a tanulók képességfejlesztésében (1981:12), *Botha Lajosné* Az önértékelő-képesség fejlesztése (1981:41) problémáit veti fel. *Salamon Zoltán* A tehetség-probléma néhány pedagógiai vonatkozása (1981:17) c. írásában a tehetségek iskolájának a problémáját veti fel. Egyetért vele *Harsányi István* A tehetséggondozás lehetőségei (1981:24) c. írása, ellenvéleményt képvisel *Kerékyártó Imre* Nyolc tétel a tehetségről (1981:31). Általános iskolás korban még elhamarkodott dolog kikiáltani a tehetséget, ezért minden elkülönítés a személyiség károsodásához vezet. A jelenlegi heterogén osztályok magas létszámát

kellene csökkenteni és a szélső értékeket közelíteni egymáshoz. Az általános iskola tegeye lehetővé, hogy mindenki elsajátítsa a kötelezőt, szabadon bontsa ki érdeklődését a különböző lehetőségek irányában.

OLÁH EMÓD
Hajdúböszörmény

Ádám Jenő és a Kodály-módszer

Ádám Jenő professzor, a Zeneművészeti Főiskola volt tanszékvezető tanára 1981 decemberében töltötte be 85. életévét. Az Új Magyar Lexikon szócikke szerint „zeneszerző, karmester (oratóriumdirigens) és népzene gyűjtő, Kossuth-díjas. A Zeneművészeti Főiskola tanára. Ismeretterjesztő előadásai, könyvei (A muzsikáról stb.) népszerűek.”¹ A „Ki kicsoda a magyar zenében?” c. műből megtudhatjuk, hogy a Zeneművészeti Főiskolán 1921–25 között zeneszerzést végzett Kodály Zoltánnal. 1930-tól 1959-ig a főiskola tanára volt. Itt a Kossuth-díjon (1957) kívül az Érdemes művész kitüntetést (1955) is említik.

A Muzsika 1981. decemberi számában a következő köszöntés olvasható: „Szeretettel és tisztelettel köszöntjük a 85 éves Ádám Jenő professzort, a magyar zeneélet nagy egyéniségét, aki zeneszerzőként, előadóművészként és pedagógusként egyaránt nagyszabású életművével meghatározó módon alakította muzsikustársadalmunk e századi izlését, kultúráját, célkitűzéseit. Nemzedékek nőttek fel keze alatt a Zeneakadémián, s könyveiből, rádióelőadásából százezrek ismerték és szerették meg a zenélést, s a zeneirodalom örök értékeit: megszámlálhatatlan tanítványa nevében kívánunk most a Tanár Úrnak jó egészséget és további munkakedvet.”²

A fentiek alapján megállapíthatjuk, hogy Ádám professzor nagy formátumú muzsikusként, aki Kodály tanítványa volt, majd mestere nyomdokain haladva neves népzene gyűjtővé is vált. Munkásságát megbecsülte szocialista államunk: Érdemes művész kitüntetéssel és Kossuth-díjjal jutalmazta egyetemleges zenei munkásságát. Ezek után magyarul szorol a cikk címe. Van-e köze Ádám Jenőnek a Kodály-módszerhez vagy nincs?

„Az első énekmetodikai mű, amely nemcsak népzeneihez, hanem Kodály... elveihez is igazodik, *Ádám Jenő: Módszeres énektanítása*. Ez a könyv alapjában véve Kodály Iskolai énekgyűjteményének módszeres feldolgozását tartalmazza a Hundoegger – Jöde „Tonika-Dó” metódus főbb elveinek felhasználásával. A mű kitűnően alkalmazható, módszeres tanácsait bőséges anyag kíséri.” – írja Perényi László 1957-ben.

Mielőtt Ádám Jenő munkájának jelentőségéről érdemben szót ejtenénk, tudnunk kell, hogy Kodály a század elejétől elkötelezte magát a magyar népzene felkutatásának. Bartókkal együtt az első, aki tudományos alapossággal és jelleggel gyűjtötte a magyar népdalokat. A népzene gyűjtésével összhangban Kodály népdalfeldolgozásaival harcolt azért, hogy megalapozza magyar zenei anyanyelvünket. Zenei nevelésünk magyar népzenei alapra helyezésének végső célja az éneklő magyar nép megeremtése volt, melyet a relatív szolmizáció segítségével kívánt elérni. A kottáról, – hangjegyekről való éneklést általánossá akarta tenni.

A Bicinia Hungarica I. füzetéhez 1937-ben Utószó-t írt, amelyben a zenei magyarságról, az ötfokúságról értekezik. Történelmi visszpillantásként a szolmizációról ír ismeretterjesztő cíllal. 1941-ben az I. füzet második kiadásához cím alatt a biciniumok éneklésével kapcsolatban ad kitűnő gyakorlati tanácsokat.

A „Mi a magyar a zenében?” c. munkájában (1959) többek között arról elmélkedik, hogy csak a népnek van élő magyar zenéje, a középső és felső osztálynak nincs, így újra meg kell tanulnia a magyar zenei anyanyelvet. A néphagyomány jelentőségét hangsúlyozza, és a népzene kutatás szükségességét fejtegeti. Az idegen – olasz és német – hatás a nemzeti zenei öntudatot elorvasztotta, állítja Kodály.

Ádám Jenő Módszeres énektanításához „Útravaló” c. alatt bevezetőt írt Kodály. Megemlíti a Bartókkal együtt 1906-ban kiadott „20 magyar népdal”-t és azt, hogy utána sok népzenei kiadvány jelent meg. Beszél arról, hogy az 1943-ban kiadott Iskolai Énekgyűjtemény-e anyagát főként népdalok alkotják, majd Ádám Jenő módszertanát méltatja: „Ennek a módszernek részletes gyakorlati leírását veszi itt az olvasó. E vezérkönyv nagyot fog lendíteni énektanításunk ügyén. Szerzője szerencsésen egyesíti magában a legmagasabb zenei képzettséget a népiskolai gyakorlat köz-

¹ Új Magyar Lexikon I. Akadémiai Kiadó, Budapest, 1960. 26. l.

² Muzsika 1981/12. A hátsó borító belső oldalán.

³ Perényi László: Az énektanítás pedagógiája. Tankönyvkiadó, Budapest, 1957. 64. lap.